

Dr. Öğretim Üyesi Esra YILDIZ-ÜSTÜN

**İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE
İLİŞKİN YATIRIMCI-DEVLET
UYUŞMAZLIKLARI VE ÇÖZÜM
YÖNTEMLERİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR.....	XIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM İKLİM DEĞİŞİKLİNİN YATIRIMCI- DEVLET UYUŞMAZLIKLARINA ETKİSİ

I. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAVRAMI.....	5
II. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAVRAMININ ULUSLARARASI GELİŞİMİ	6
A. Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi	6
B. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi	7
C. Kyoto Protokolü.....	7
D. Paris Anlaşması.....	8
E. Avrupa Yeşil Mutabakatı.....	9
III. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE YABANCI YATIRIM İLİŞKİSİ	11
IV. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE YATIRIM UYUŞMAZLIĞI İLİŞKİSİ...12	
V. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE İLİŞKİN YATIRIMCI-DEVLET UYUŞMAZLIKLARI	13
VI. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE İLİŞKİN YATIRIMCILARIN EV SAHİBİ DEVLETLERE KARŞI AÇTIĞI DAVALAR.....	16
A. Ev Sahibi Devletin Eylemsizliği	17
1. Allard v. Barbados Davası.....	19
a. Ev Sahibi Devletin Tam Koruma ve Güvenlik Yükümlülüğü.....	21

B. Ev Sahibi Devletin Eylemleri.....	25
1. Yasamanın Eylemleri	26
a. Vattenfall AB ve Diğerleri v. Almanya Davası	26
b. Lone Pine Recourses Inc. v. Kanada Davası	27
c. Regulatory Cill Etkisi (Düzenleme Yetkisini Kullanmadan Kaçınma).....	31
2. Yürütmenin Eylemleri (İdari İşlemler).....	33
a. TC Energy Corporation ve TransCanada v. Amerika Birleşik Devletleri Davası	33
b. Odyssey Marine Exploration v. Meksika Davası	34
3. Yargı Faaliyetleri	36
a. Chevron Corporation ve Texaco Petroleum Company v. Ekvador Davası	37
4. Ev Sahibi Devlet ile Yatırımcı Arasındaki Sözleşmeden Kaynaklı Uyuşmazlıklar.....	38
VII. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE İLİŞKİN EV SAHİBİ DEVLETLERİN KARŞI DAVA HAKLARI.....	39
A. Ev Sahibi Devletlerin Aleyhlerine Açılan Yatırım Uyuşmazlıklarında Savunmaları	39
B. Ev Sahibi Devletlerin İklim Değişikliğine İlişkin Karşı Dava Hakları.....	41
1. Urbaser S.A. and Consorcio de Aguas Bilbao Bizkaia, Bilbao Biskaia Ur Partzuergoa v. Arjantin Davası.....	42
2. Aven -vd. v. Kosta Rika Davası	43
3. Burlington Resources v. Ekvador Davası.....	43

İKİNCİ BÖLÜM
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE
İLİŞKİN YATIRIMCI-DEVLET
UYUŞMAZLIKLARINDA YATIRIM
ANLAŞMALARININ ROLÜ

I.	YATIRIM ANLAŞMALARININ KAVRAMSAL VE HUKUKİ ÇERÇEVESİ.....	47
A.	Tanımı ve Türleri.....	47
1.	İki Taraflı Yatırım Anlaşmaları.....	48
2.	Bölgesel Yatırım Anlaşmaları.....	50
3.	Çok Taraflı Yatırım Anlaşmaları.....	50
II.	YATIRIM ANLAŞMALARININ YEŞİL DÖNÜŞÜM POLİTİKALARINA ETKİSİ	52
A.	Ev Sahibi Devletin Adil ve Eşit Muamele Yükümlülüğü (FET) ve Meşru Beklenti.....	55
B.	En Çok Gözetilen Ulus Kaydı (MFN)	60
C.	Dolaylı Kamulaştırma	63
III.	MEVCUT YATIRIM ANLAŞMALARININ SONLANDIRILMASI	65
A.	İkili Yatırım Anlaşmalarının Sonlandırılması.....	68
B.	Çok Taraflı Yatırım Anlaşmalarının Sonlandırılması.....	69
1.	Enerji Şartı Anlaşması'ndan (ECT) Çekilme Örneği	69
C.	Yatırım Anlaşmalarında Gün Batımı Maddesi (sunset clause/survival clause).....	73
1.	Gün Batımı Maddesinin İkili Yatırım Anlaşmalarına Etkisi ...	75
2.	Gün Batımı Maddesinin Çok Taraflı Yatırım Anlaşmalarına Etkisi.....	78
IV.	YATIRIM ANLAŞMALARININ REVİZE EDİLMESİ.....	81
A.	Yeşil Model Klostlar.....	82
1.	Anlaşmaların Ön Sözü	83

2. İklim Değişikliğine İlişkin Yatırım Uyuşmazlığı Tanımı (Climate Change-Related Investment Dispute).....	85
3. Düzenleme Hakkı (Right to Regulate)	86
4. Teşvik/Kolaylaştırma Taahhütleri.....	88
5. Karşı Dava Hakkı	89
6. Çevre ve İklim Düzenlemeleri İçin İstisnalar	90
7. Yeşil Uyuşmazlık Çözüm Yöntemi	94

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE

İLİŞKİN YATIRIMCI-DEVLET

UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜM YÖNTEMİ

I. GELENEKSEL YATIRIMCI-DEVLET UYUŞMAZLIĞI ÇÖZÜM YÖNTEMİ	95
II. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE İLİŞKİN YATIRIMCI-DEVLET UYUŞMAZLIĞI ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ	98
A. Ev sahibi Devletlerin Milli Mahkemeleri	98
B. Daimi Yatırım Mahkemesinin Kurulması	101
C. Arabuluculuk Yöntemi	104
D. Yeşil Tahkim Modeli (Green Arbitration)	106
1. Uzman Hakemlik	111
2. Şeffaflık (Transparency)	113
3. Üçüncü Tarafların Katılımı	115
4. Tazminatın Hesaplanması	117
5. İklimle İlişkin Yatırım Tahkimi Kararlarının İcrası.....	119
SONUÇ	123
KAYNAKÇA.....	127
EKLER	159